

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak terek, četrtek in soboto.

Navodnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K, za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Posamezna številka 18 v.

Reklamacije se pošiljajo preko. Ne frankirana pisma se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo, jurnatki. Enostopna polt-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 80 vln., večkrat po dogovoru.

89. številka.

V Ljubljani, v četrtek, dne 26. avgusta 1909.

Leto XII.

VNASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Deželni zbori.

Na Goriškem so razpisane volitve za deželni zbor, ki se je moral po ponovnih ponesrečenih pravnih poizkusih vlade razpustiti, ker ni pokazal niti toliko sposobnosti, da bi bil sestavljen deželni odbor. To se pravi: Prav za volitev deželnih odbornikov je bil nesposoben; če bi se bila po kakšnem čudežu posrečila ta naloga, bi bilo šlo morda že mehanično dalje. Deželno odborništvo — to je pozicija, vpliv, košček moči, dohodek. Sesti na tak stolček, je meščanskim politikarjem najvažnejše; boj za take stolčke je strasten, sprava v takem boju je najtežja. V zadnjem deželnem zboru je bila nemogoča. Tudi visoka vlada ni imela sreče s svojim posredovanjem in je morala nazadnje storiti, kar bi bila veliko bolje storila kar od začetka. Če bi visoka vlada poznala meščanske stranke, bi bila razumela, da so jim višji interesi neznan ali pa da so vsaj podrejeni osebnim interesom. Kjer odločujejo meščanske stranke, je delo nemogoče brez stalne, absolutne, krepke večine, ki ima dovolj moči, da kroti manjšino. Kjer ni stranke, ki bi imela tako pretežno večino, je delavnost vedno dvomljiva. Zato je bilo zavlačanje razpusta naivno, zato je pa tudi od novih volitev na Goriškem pričakovati tako malo izboljšanja, da je ponovitev neplodne situacije skoraj nadvse gotova.

Udeleževati se volitev, od katerih je pričakovati tako malo pozitivnega vspeha, bi bila zelo ne-hvaležna reč, če ne bi volilna borba olajševala razjasnjenja pojmov. Škoda bi bilo izdatkov, ki so v volilnem boju neizogibni, če ne bi bila agitacija več vredna od mandatov, ki se imajo razdajati. Malokdaj pa je agitacija tako potrebna kakor ob sedanjih volitvah, seveda ne tista malenkostna osebna agitacija, ki jo vodijo naše meščanske stranke, temveč temeljita načelna propaganda, ki išče jasnosti v vsakem oziru, ne glede na to, s čim se je najlažje prikupiti ali pa zameriti volilcem.

Taka propaganda je sedaj naloga socialne demokracije v sedanjem boju. In prvo vprašanje, na katero je treba odgovoriti, se glasi: Kakšno je naše stališče napram deželnim zborom sploh?

Meščanske stranke, naj se imenujejo konservativne ali napredne, iščejo pota v deželne zборе kakor v vse druge zastope, da se tam naselijo, uredijo in si učvrstijo pozicije. Tem strankam so deželni zbori obstoječe korporacije, v katerih se deli moč, pa si ne belijo preveč glav o racionalnosti in opravičnosti teh institucij. Vse drugačni so razlogi socialne demokracije za njeno udeležbo v boju. Če se ona bojuje za deželnozbornske mandate, ji je največ na tem ležeče, da dobi dinamita, ki naj raznese te parlamentke, ker jih smatra za anahronizem in za skale na poti koristnega razvoja.

Kaj so pravzaprav dežele v Avstriji? V preteklosti so nastale, v sedanosti so se ohranile, ne da bi imele v naših dneh še kak pameten namen, ne da bi bile potrebne in koristne. Upravne potrebe jih ne varujejo; kako naj bi se z upravnimi interesi utemeljila velika Galicija, pa mala Kranjska, bogata Češka, pa siromašna Istra? Kulturne enote niso, zakaj skoraj povsod najdemo od najvišje akademične izobrazbe dol do analfabetizma skoraj vse stopnje, najdemo industrializem pomešan z agrarizmom, najdemo najmodernejše in najbolj zastarele produktivne metode. Dežele niso narodne skupine, zakaj noben narod ni res združen v eni de-

želi in skoraj v nobeni deželi ne živi izključno en narod. Nič drugega se ne izraža v deželah kakor preteklost in zato je ta oblika nepotrebna, v sedanosti neutemeljena, torej škodljiva. Socialna demokracija nima v deželnih zborih iskati trajnih postojank, temveč mora zbirati svoje moči, da spravi z njimi iz sveta deželne meje in deželne zbere, ostanke mrtve preteklosti in da jih nadomesti z živimi organizmi sedanosti, izhajajočimi iz stvarnih interesov naših dni. Ne da bi ustanovila v zastarelih deželah trajno vlado, temveč da nabere dovolj eksplozivnih snovi, zahteva splošno in enako pravico, s katero se izrazijo ljudski interesi in uveljavi ljudska volja.

Sedanji deželni zbori so ostanki fevdalizma, ki je politično premagan v državnem zboru, idejno premagan v mišljenju ljudstva. Da se premaga še v svojih zadnjih gradovih, si mora ljudstvo odpreti doslej zaklenjena vrata. Ključ je splošna in enaka volilna pravica. Če bo ljudstvo s to pravico doseglo moč, bo pokopalo, kar ni več sposobno za življenje in prvi mrtveci, ki jih bo pokropilo, bodo deželni zbori.

Volilni boj na Goriškem.

V Gorici, 24. avgusta.

V javnosti je še malo opaziti o volilnem boju. Socialno-demokratska stranka, ki gre svoje pot, ne oziraje se na desno in levo, opravlja svoje delo, ki je v prvi vrsti izobraževalno in organizatorično. Stranka ve, da so sedanje volitve samo epizoda, ki lahko nekoliko zavleče sedanji klaverni položaj v deželi, ki tudi lahko poostri nasprotja, ki pa ne more imeti odločilnega pomena. Bilo bi torej neumestno, postavljati interese dnevnega boja nad velika načela. Zaradi tega je tudi sedanje delo socialne demokracije na Goriškem pred vsem načelno. V tej smeri pa se dela zelo pridno. Ljudstvo samo zahteva mnogo shodov, o katerih se brez baharije lahko pravi, da prinašajo stranki veliko moralno korist.

V nedeljo bo, kakor smo že naznanili, v Gorici izredna deželna konferenca, ki ima opraviti važna dela za volitve ter imenovati tudi kandidate. Pričakovati je, da se udeležijo konference vse organizacije z dežele.

Prvi kandidat se je oglašil pretečeni teden v Tolminu. Nastopil je namreč učitelj Vrtovec kot samostojen kandidat in je že priredil shod, na katerem je ostro napadel liberalne in klerikalne stranke. Za kandidature je pa to vendar nekoliko premalo, zakaj volilci smejo zahtevati, da se jim pové tudi kaj pozitivnega. Sicer so pa te «samostojne» kandidature v naši dobi, ko zmaguje na vseh koncih in krajih ideja organizacije, času neprimerne in malo simpatične. Deželni zbor ni klub za akademične debate, temveč mesto, kjer se zastopajo interesi raznih ljudskih skupin. Z jezikom poslanca nima govoriti posameznik, temveč množica, ki ima enake potrebe in enake cilje. Za zastopanje skupnih potreb in za stremljenje po enakih ciljeh se organizirajo politične stranke in med tako organiziranimi skupinami se vodi boj. Posameznik, ki ne najde prostora v taki organizaciji, ki stoji torej popolnoma sam zase, ne more zahtevati, da bi mu skupine zaupale zastopanje svojih interesov.

Da so klerikalci zlobni in da rabijo v političnem boju brez pomisleka tudi podla sredstva, je znano. In vendar doživi človek tudi tukaj

lahko še presenečenje. Človek namreč obstrmi, če vidi, da se lotijo tako nizkoznega sredstva, kakršnega se je zadnjič poslužila pebožna «Gorica», klepetulja don Gregorčiča. Zahotelo se ji je napasti delavca Miha Gorkiča iz Vrtojbe, a ker mu stvarno ne more do živoga, išče — telesne hibe. Napadenemu delavcu pač ni treba, da bi tugoval radi take nesramnosti krščanskih nasprotnikov. Zalostno je pa, da napadaci menda sami ne čutijo, kakšna podlost tiči v taki sirovosti. Treba, bo pač še mnogo, mnogo dela, predno postanejo politični boji tudi na Slovenskem dostojni in civilizirani.

Učiteljske plače so na dnevnem redu v «Soči» in v «Gorici». To je na Slovenskem redno znamenje, da so volitve. Kadar je treba glasov, se liberalni listi vedno navdušujejo za boljše učiteljske razmere in to navdušenje traja, dokler niso mandati v žepu. Tako je tudi sedaj v «Soči». Drugačnja je pa taktika «Gorice». Ta se hoče prikupiti množicam, pa pripoveduje kmetom, kako velikanska davčna bremena bi morali nositi, če bi se izpolnile učiteljske zahteve. Torej demagogija na drugo stran, hujskanje zoper učitelje in šole, seveda zato, ker so učitelji večinoma pristasi agrarne in liberalne stranke. O bremenih, ki jih naklada ljudstvu cerkev, seveda molče. Čuditi se mora človek le učiteljem, da se daje tako zvesto izrabljati od naših meščanskih strank, ki jih že toliko let vodijo za nos.

25. avgusta.

«Slovenski Narod» bi rad pomagal goriškim liberalcem in zato sprejema njihove dopise, tako neumne, kakor jih pač znajo sestavljati liberalci v Gorici. Medrovanje teh vedeževalcev o položaju na Goriškem nas res ne bi zanimalo, kajti človek ima vendar preveč dela, da bi se bavil s političnimi poizkusi šolarčkov; a mile dušice se zaganjajo tudi v socialno demokracijo in to že za službi, da se vzame za trenotek ravnilo v roke. Ne da bi bila stvar važna; naši liberalci že davno ne dajo nič važnega več od sebe. Ampak na svoj način je reč le zanimiva. Liberalni bi namreč radi, da bi jim socialni demokratje pomagali. Tega pač ne pravijo direktno, ampak po ovinkih. Bilo bi res interesantno, če bi mogel človek pogledati v mozgane teh ljudi! Kako so pri zadnjih ožjih volitvah ponižno prosili za socialno-demokratske glaseve! In kaj je bilo, ko so jih dobili? Ali je bila v «Soči» le četrtina boja proti klerikalizmu, kolikor ga je bilo proti socialnim demokratom? Ali niso gentlemani v zabvale za podporo, pri ožjih volitvah ustanovili svojo H₂O proti socialni demokraciji? Zdaj naj bi bile to seveda vse pozabljene in vsak socialni demokrat naj bi verjel, da je liberalci najtrdnější mož beseda! Misleci, da opravijo na ta način kaj več, so se spravili nad dr. Tuma, kakor da bi se bojevali proti njemu in ne proti socialni demokraciji. Toda s takimi sredstvi se bodo pri nas samo osmesili. Osebna politika je pač vdomečena pri liberalcih, pri nas pa določa taktiko stranka in pol. sleparstva lažnaprednjakov ni spoznal samo dr. Tuma, temveč že zadnji org. delavec na Goriškem. Najlepša je, če pišejo liberalci «Sočinega» kova, da «je dolžnost vseh napredno-čutečih Slovencev, da gredo s pogumom v volilni boj, kjer si, združeni proti izkoriščevalcem in izsesavalcem ljudstva, lahko priborijo še lepšo zmago nego lani.» V resnici, nič drugega ne bi bilo treba, nego da bi vsi napredno-čuteči Slo-

venci izpolnili to željo. Če bi se to zgodilo, bi dobili liberalci in klerikalci, «izkoriščevalci in izsesevalci ljudstva», tako brco, da se ne bi nikdar več priplazili do praga deželnega zbora.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

„Rdeči Prapor“

Učiteljstvo na Slovenskem.

(Dopis s Stajerskega.)

«Zaveza avstr. jugoslov. učiteljskih društev» je zborovala dne 15. in 16. t. m. v Mariboru. Ne imeli bi nikakega povoda to omenjati, če bi ne bila resolucija, sklenjena na delegacijskem zborovanju, obrnila naše pozornost. Vemo sicer, da imajo g. učitelji o resolucijah druge pojme nego mi, radi tega pa bode za nas koristno na podlagi napominjane resolucije dognati, kaj bi bilo potrebno v takšnih izjavah izraziti.

Omenjena resolucija je pred vsem izraz liberalizma v obliki, kakor ga učiteljstvo goji in kakršno je Lassalle grajal s pikro besedo. Pravice, ki jih te vrste liberalizem proklamira, ne veljajo za individuj splošno, marveč za posameznike, ki se nahajajo v posebnih odnosjih. Zgodovinsko je imel sicer liberalizem nalogo, streti vse srednjeveške spon in napotiti vseobči razvoj človeške družbe. Omejil se je pa poslej na imovitejše in inteligentne sloje vsakega naroda ter pustil mase spat spanje pravičnega. Zgodovinsko nalogo liberalizma so potemtakem njega lastni predikanti poteptali v nič, jedro njegovo je pa prešlo kot dedščina v socializem.

Mi bi sodili, da učiteljstvu, ki stoji z obema nogama v neukem narodu, nikakor ne pristojta stanovski liberalizem, marveč bi bil za učitelje yseh razvrat bolj prikladen pravi demokratizem. Prosto po Gorkiju povedano, je narod umazan na duši in telesu, ter potreben očiščenja, zakar je baš demokratična misel ustvarjena.

Tisto učiteljstvo, ki često povdarja, da mu je socializem simpatičen, bi morale vendar vedeti, da ni ne ene zares liberalne misli, ki bi se s socializmom ne vjemala. Spričo svoje inteligence bi že bili morali učitelji spoznati, da vsa teorija socialnega demokratizma, kakor tudi njega praktična dela kulminira v tem, ustvariti pogoje in odnose, ki bodo takozvani moderni družabni red izpremenili v prid duševno in fizično delujočim slojem. Završiti se pa mora to brez vsakaterih konkulzivnih izbruhov, zgolj na demokratični podlagi, torej iz ljudske, iz narodne volje. Saj si učitelji že več uvaževanja pri vsakokratni vladi, ker bi radi na moči pridobili. Uvaževanje jim bode pa prišlo samoobsebi, kadar bodo dovolj močni, to je, če bodo imeli narod za seboj. Vendar, če se hoče narod pridobiti, je treba več kot z delom med šolskimi stenami skiliti po priznanju vladnih organov —; za to ne zadostuje samo stanovska zavest, potrebna je tu zavest prostega državljanstva, ki mu je misel otresti se hlapčevskih spon, resna.

Sleherni učitelj je uverjen o moči klerikalizma, kdor se je pa količkaj v stvar poglobil, bode priznal, da je pravzaprav klerikalizem pojav parlamentarne dobe, da ga v času absolutizma niti ne najdemo. Duhovništvo je namreč takoj začetkom parlamentarizma potegnilo narod nase ter zadobilo s tem ogródje svoje moči. Učiteljem vevamo: Idite in storite ravno tako. Socialna demokracija pa bode tedaj dobila istinito povod, Vas v svojem prizadevanju izdatno podpirati.

Omenjena resolucija je koncipirana v starih točkah, čeprav nje vsebino lahko v treh delih ponovimo. Prvi del protestira proti preganjanju slovenskega učiteljstva na Kranjskem. To je hvalevredno; pomilovanja vredno pa je, da stajersko i. t. d. učiteljstvo ni imelo nobenih protestnih pristavkov glede na svoje razmere. Preganjanje in hlapčevanje, ki med učiteljstvom vobče vladata, sta mu značajnost in čut pravice že docela preobrazila. Pod splošnim pritiskom na učiteljstvo se že za njegovo politično prepričanje več ne zazna. Dovolj povoda in podlage bi bilo protestirati proti splošni «persekuciji» slovenskega učiteljstva.

Drugi del resolucije bi bil lahko izostal, ker ima zgolj namen, prikriti splošno apatičnost učiteljstva, hkratu pa priznati, da se vendar tuptam najde kaka bela vrana, ki kljubuje terorizmu. Te je pa potreba, ki že iz same stanovske zavesti

izvira in vsled tega ne sme biti predmet resolucioniranega hvalisanja.

V svojem tretjem delu, kjer bi mi pričakovali sistem taktike, priti neovrznim nedostatom v okom, pozivlja resolucija učiteljstvo k značajnosti, poklicane korporacije pa k čuvanju učiteljskih koristi.

To ni dosti, pa je vse, k čemur se je zamoglo učiteljstvo povzpeti o priliki svoje manifestacije pravcatega idealizma. Uspeh ne more izostati in bode takšen, kar že vemo v naprej, da bode ostalo vse pri starem. Imponirala nam bode po učiteljih sklenjena resolucija šele tedaj, kadar bode pozivala sostavnik tudi na delo izven sole, za nabavo politične moči med narodom, in to vkljub vsemu klevetništvu; nadalje kadar bode glasovala za odpravo birokratizma v šolski upravi ter zahtevala isto v področje narodne samodolčbe. V to in še drugega več pa je v očigled splošni zaspanosti, potrebno še dokaj potrpljenja. Vederemo, ima za učitelje splošna trditev, da se dandanes hitro razvijamo, tudi kak pomen.

Rezolucije, sprejete na delegacijskem zborovanju učiteljev, se glase:

Delegacija «Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev», zbrava 15. avgusta 1909 v «Narodnem domu» v Mariboru

I. najodločnejše protestuje proti persekuciji kranjskega učiteljstva. Takó ravnanje z učiteljstvom ni samo nasilno in protizakonito, ampak je tudi demoralizujoče, ker jemlje učiteljstvu ugled in veljavo pri mladini in ljudstvu ter mu provzroča moralno in materialno škodo.

II. nasilno in iz same politiske strasti discipliniranim tovarišem izreka svoje najiskrenejše simpatije, občudujoč njih junaštvo, ki izvira samo iz čiste vesti in ki z njim prenašajo krute krivice;

III. pozivlja učiteljstvo, naj s čistim svojim značajem ustvarja odpor vsaki korupciji, dokler se ob njem sama ne ubije;

IV. pozivlja vse v to poklicane korporacije, naj na podlagi drž. šolskega zakona in državnega osnovnega zakona branijo učiteljstvo ter čuvajo moralni in materialni položaj.

Nadalje se je sklenilo:

V «Zavezi» naj se osnuje učiteljski obrambni odsek, ki naj čuva materialne in moralne koristi svojih članov ter jim naj preskrbuje gmotno in pravno pomoč.

V ta odsek naj se volijo tovariši Gangl, Rapč, Likar in Luznar.

Odobrili so se tudi sklepi letošnjih učiteljskih abiturientov in abiturientk, ki se glase:

Učiteljski abiturienti, zbrani na sestanku dne 1. avgusta t. l. v Mestnem domu v Ljubljani

1. so, pregledajši učiteljske organizacije spoznali nujno potrebo, da «Zaveza avstr. jugosl. učit. dr.» intenzivneje seznanja svoj naraščaj s težnjami stanu kakor organizacije same;

2. so uvideli nujno potrebo, da se okr. učiteljska društva pospešujejo v toliko, da se bodo redno prednasala mesečna predavanja, in sicer ne samo z ozirom na stanovska vprašanja, temveč na splošna življenska vprašanja, v kar naj «Zaveza» posreduje za pridobitev predavateljev;

3. so spoznali nujno potrebo, da prične «Z. avstr. jsl. uč. dr.» kar najodločnejše delovati na to, da bo stik učiteljstva z učiteljskimi v onih krajih, kjer so slov. učiteljska, kar možno najtesnejši in da skrbi učiteljstvo tamošnjega kraja, da se privejajo temu dijaštvu znanstvena predavanja, da se tako izpopolni šolska izobrazba, in seznanji učiteljstvo z vsemi aktualnimi vprašanji življenja;

4. so razpravljali o razmerah na koprskem učiteljsčju in so spoznali nujno potrebo, da se odpomore nezmožnim razmeram in stanju koprskih učiteljskikov s tem, da se sedež učiteljskega nemudoma premesti iz Kopra v Gorico; t. j. moški oddelek, in to iz vzroka, da se razširi duševno obzorje in se mu da več prilike za izobrazbo, nego je ima dosedaj. «Zavezo» se pa naprosi, da ukrene vse potrebno v dosego teh smotrov.

Radi bodočnosti je vsekakor koristno, zapomniti si vse te sklepe.

Strokovni pregled.

Strokovne organizacije, pozor! V četrtek, 26. t. m., zvečer ob 8. uri se vrši seja strokovne komisije, h kateri naj pa pridejo poleg delegatov tudi vsi odborniki organizacij, ker se gre za obravnavo važnih predmetov. Prosim torej, naj nihče ne manjka. Lokal: čitalnica v Selemburgovih ulicah 6/II. Anton Kristan, strok. tajnik.

Več mizarskih pomočnikov dobi delo. Oglasiti se je v «Strokovnem tajnistvu», Selemburgova ulica št. 6/II.

Dopisi.

Gorica. (Iz okrajne bolniške blagajne.) Minoli teden je odbor goriske okr. bolniške blagajne odpustil iz službe ravnatelja Leopolda Travanija. Ta sklep je provzročil v mestu pravo senzacijo, v italijanskem nacionalnem taboru pa naravnost razburjenje; bivši ravnatelj je bil namreč strasten pristaš te klike. Pripravljeni smo, da bode sedaj na vse načine napadali socialno-demokratično stranko, ki ima upravo bolniške blagajne v rokah. Ugibalo se je pa o tem koraku tudi že v slovenskem časopisju in «Soča» je svojim čitateljem celo pripovedovala, da so se našle v blagajni velike nerednosti in da so glasovali za odpust tudi zastopniki delodajalcev. Ni nam znano, odkod je «Soča» dobila take informacije, a kakor nas ne morejo vznemirjati napadi italijanskih šovinistov, tudi ne želimo, da bi se trosile lažnjive govorice med slovenskim ljudstvom. Zato je treba nekoliko pojasniti. Ne da bi hoteli posezati v delokrog blagajničnega odbora, omenimo torej za danes sledeče: Travani je bil, kar je bil pri blagajni, vedno velik nasprotnik delavstva in delavske stranke. Zlasti slovenski člani so mnogo pretrpeli, dokler ni prišla blagajna v delavske roke. Radi tega je socialno-demokratična stranka že ob volitvah napovedala, da se Travani odpusti, če zmagajo socialistični kandidati. In priznati se mora, da je bilo to delavcem menavdno všeč. Socialno-demokratična lista je res zmagala. Seveda ni mogel odbor kar čez noč meninici tebi nič vreči ravnatelja čez prag in obsoditi blagajno, da bi mu bila plačevala pokojnino, temveč je moral natančno preučiti razmere, da lahko utemelji in opraviči vsak korak, ki ga stori. Sedaj ga je odbor odslovil. Da se pa nikomur ne zgodi krivica, bodi povedano, da ne gre za nikakršne sleparije. Glavni razlogi, ki so vodili odbor, so bili prvič to, da je bil mož preveč konservativen, kar nikakor ni koristno vodstvu moderne bolniške blagajne; drugič je včasih ravnal naravnost teroristično in sicer proti odborovim sklepom, tretjič pa je bil šovinist, česar tudi v službi ni zatajil. To so bili samoposebi dovolj tehtni razlogi, da je odbor sklenil, napraviti konec takim razmeram, ki so bile le na škodo blagajni in njenim članom. Za kričanje nacionalistov se pa blagajna ne bo zmenila in se ji tudi treba ni.

Iz Tolmina. Pri nas smo imeli 18. t. m. veliko cesarsko slavje, kakor drugod po mili Sloveniji. Na predvečer razsvetljava, lampijončki, zastave i. t. d., drugi dan zastave, svetle uniforme, narodni fraki, velika maša in sploh slavnostno razpoloženje. In še nekaj posebnega je bilo tega dne. Nekemu orožniku so pripeli po maši srebrni križec s kromo «za zasluge». Ta fakt je povišal slavnost v obilni meri. Kajti po njem je bilo slavnostno — kosilo. Mi sodrugi sicer nismo zavidali gospodom tega kosila in bi nas tudi nič ne brigalo, da nismo izvedeli o njem sledeče zanimivosti: Predvsem povejmo, da se je zgodilo v narodnem hotelu gospotovarnarja. V veliki dvorani so sedeli gospodje, narodni in nenarodni, oziroma manj narodni, t. j. nemški in slovenski uradniki, orožništvo in drugi cesarski služabniki, kojih narodnost se navadno sramežljivo skriva za uniformo, in poleg njih pa pristno narodni gospodje, narodni prvaki. In tu smo pri zanimivi točki: to kosilo je bilo — brez narodno. Evo dokaza. Dvorana je bila okinčana z vsemi barvami, le s slovenskimi ne, neslovenski muzikantje (gospodje so si namreč h kosilu privoščili godbo) so svirali samo nenarodne komade, oficijelna govornica je bila nemška, vsi govori samonemški — ysi slovenski narodnjaki so zatajili svojo narodnost... In baš to je tista zanimiva točka, ki je sodrugi ne moremo pozabiti, ko nam bodo baš isti narodnjakarji očitali našo zvezo z sotrpini drugih narodov, našo mednarodnost.

Domače vesti.

— «Slovenski Narod» se v pondeljkovem uvodniku zopet zaganja v nas, cvileč, da naj pojasnimo svoje stališče o narodnem vprašanju. «Slovenskemu Narodu» ne bomo pray ničesar pojasnjevali, ker mu nismo odgovorni, ker mu ne gre za nič drugega kakor za prazno renomiranje in ker mu je nazadnje narodno vprašanje sploh nedosežna skrivnost. Če zatuli pri nas kak krič «Hej Slovani», misli, da je opravil narodno delo; če puhloglavec prehudica Nemca ali Italijana, smatra samega sebe za narodnega junaka. Da je treba dandanes tudi nekaj znati, če se hoče govoriti o

narodnem vprašanju, se ni gospodoma pri «Slovenskem Narodu» še nikoli sanjalo. Kako ravna in dela češka socialna demokracija, nam ni treba povedovati; to vemo pač bolje od narodnjakarskih modrijanov, pobratimov tistih Klofačev, Burivalov, Freslov in enakih nezrelih komediantov, ki zmerjajo na Češkem češke socialne demokrate prav tako narodne mlačneže in izdajalce, kakor na Slovenskem narodnjakarji nas. Sicer bi pa res radi vedeli, po kakšni pravici si upajo liberalonski hinavci tirati koga pred narodni tribunal? O nacionalnosti naj le molče, dokler je še tako svež spomin na liberalno-nemško zvezo, na prodajo nacionalnih pivovaren v nemške roke i. t. d. Zlasti pa naj molče, če je narodnost kaj v zvezi z naprednostjo; dokler niso glede na narodno vprašanje napredovali niti za pol koraka od Bleiweisovih časov, dokler pospešuje njihova Cirilmetodova družba klerikalizem v šolah, dokler je Hribar v zavezi dalmatinskih popov, dokler se vsak dan razlega stok po slogi, je najbolje, če ostane «Slovenski Narod» lepo za pečjo, kjer je še najbolj varen. Zakaj, če bo preveč predrzen, utegne dobiti po krempljih, da bo civilin in tulil.

— **Demokratska struja** v goriški agrarni stranki ima težko stališče. Ta struja hoče v resnici delati kmetu v korist. Pri tem delu jo pa najbolj ovirajo tisti agrarci, ki so v stranko vstopili le zaradi tega, ker jim ni več kazalo, da bi bili liberalci v smislu «Soče». Ti hočejo po vsi sili napraviti iz agrarne stranke, ki naj v resnici demokratizira politično delo, liberalno stranko v najbolj vulgarnem pomenu besede. Pri sedanjih deželno-zbornskih volitvah se ne morejo prav nič zatajevati: najrajši bi z razpetimi jadrji odpluli v močvirje sloge z liberalno stranko «Soče». Že pri prvih volitvah! Niti ne da bi potrpeli do morebitnih ožjih volitev! To kaže, da ni v tistih ljudeh niti trohice politične preudarnosti. Z ničemer ne morejo ravno svoji stranki v političnem boju bolj škodovati, nego s tem, da se vežejo s trohnelim liberalizmom «Soče». Kdor hoče politične uspehe dosežati, mora imeti vsaj toliko poguma, da nastopa samostojno in da ne išče že ob rojstvu bergelj, s katerimi naj bi ga podpirale druge stranke. Ako nimam tega poguma, kažem, da niti sam sebi ne zaupam. In v resnici, ne bi smel zameriti nikomur, če se smeje takim «političnim» nastopom. Vedno bolj se kaže, da se agrarna stranka na Goriškem ne bo mogla razvijati krepko in svobodno, dokler se ne otrese tistih, ki jo silijo v liberalne vode. Le čudno je, da ta stranka tako dolgo ne more spoznati svojega pravega interesa in delokroga! Ali so pa mami že odločilnejši interesi posameznih skupin v stranki? Ali celo posameznih oseb? Vsekako bi bilo škoda, če bi agrarno-demokratsko gibanje na Goriškem tako žalostno splahnelo. Dobiček od tega bi imeli samo liberalna in klerikalna stranka.

— **Vzorne razmere** vladajo v občini Sovodnje na Goriškem. Ondotno starešinstvo je razložilo volilni imenik za deželni zbor in glej: nič manj nego 18 socialno-demokratskih volilcev ni bilo vpisanih. Nasprotno pa je točno zabeležen neki «volilec», ki je že pred 30 leti — umrl. Ne bi se bilo čuditi, če bi se take pomote zgodile v večjem mestu. A sovodnjska občina ne šteje niti 1000 prebivalcev, ki se tako poznajo, da se ne bi mogel izgubiti ne eden. Če se še vpošteva, da manjkajo kakor nalašč prav socialni demokrate, se občinski starešine ne smejo čuditi, če si človek marsikaj misli o tem čudnem slučaju. No, omenjeni volilci so pravočasno reklamirali in nekateri gospodje so se menda pre-zgodaj veselili.

— **Javna predavanja** o prvi pomoči po negodah s praktičnimi vajami s posebnim ozivom na premogarje, dalje o glistavosti (Wurmkrankheit, Ankylostomiasis) in o tuberkulozi z demonstracijami, prične v nedeljo, 29. t. m. ob 1/2 9. uri dopoldan v telovadnici ljudske šole na Toplicah pri Zagorju bratovsko-skladnični zdravnik dr. Tomo Zarnik v Zagorju ob Savi. Vstopnina prosta.

— **Liberalno prijateljstvo** lahko spoznajo delavci, če pogledajo uvodni članek v novem liberalnem tedniku «Slovenski Dom». Tam sčujejo kmete proti starostnemu zavarovanju, ampak ne le proti zavarovanju kmetov, temveč tudi proti zavarovanju hlapcev in poljedelskih delavcev. In to se še drzne «organizirati» delavce!

— **Smrten padec.** Poroča se iz Višnje gore, da se je 20. t. m. ponesrečil grede iz sejma iz Zatičine Anton Prčun, doma iz Drage. Padel je in takoj mrtev obležal. Mož je bil že star.

— **Samomor.** V nedeljo ponoči krog poltretje ure se je v ljubljanski domobranski vojašnici ustrelil četovodja Ivan Pirnat iz Spodnje Šiške. Nastavil je puškino cev pod brado ter z nogo sprožil. Krogla mu je šla skozi glavo ter je obtičala v zidu. Na mizi je pustil listič, na katerega je napisal, da pripada vse njegovo premoženje njegovi sestri. Vzrok samomora je neznan.

— **Zagonetna smrt.** V nekem tovarniškem poslopu v ul. Belvedere v Trstu so našli truplo neznanne ženske, ki se ji je morda storila sila, dasi ni nikakih znakov, ki bi pripuščali tak sum. V žepu je imela tujka službeno knjigo, izpolnjeno od krčevinskega županstva pri Ptujju na ime Marije Rojko, delavke, rojene 1872. Razvidno je iz pečata, da je omenjena služila na Sušaku kraj Reke. Redarstvo se trudi, zagonetno smrt objasniti.

Organizacijam in zaupnikom!

Odbor deželne organizacije jugoslovanske socialno-demokratske stranke na Goriškem sklicuje **izredno deželno konferenco**

ki bo v nedeljo, dne 29. avgusta ob 9. dopoldne s sledečim dnevnim redom:

1. Imenovanje kandidatov za deželno-zbornske volitve.

2. Slučajnosti.

Vse organizacije po deželi prosimo, naj zanesljivo pošljejo svoje zastopnike.

Deželni odbor

jugoslovanske socialno-demokratske stranke na Goriškem.

Vse organizacije in vsi zaupniki na Goriškem se prosijo, naj sedaj, ko so razloženi

volilni imeniki

strogo pazijo na to, če so vpisani vsi volilci, ki so pristaši naše stranke. Če so v volilnih imenikih pomanjkljivosti ali napake, naj se takoj reklamira. Volilno pravico v splošnem razredu imajo vsi, ki so 24 let stari in bivajo najmanj eno leto v sedanji občini, odnosno v mestu.

Skrbeti je treba, da se ne zamudi termin.

Nihče se ne sme zanašati, da je bil vpisan pri zadnjih volitvah. Vsakdo se mora za sedanje volitve vnovič prepričati, če ni izpuščen. Saom sedaj, ko so imeniki razloženi, je čas za reklamacije. Kdor bi zdaj zamudil, ostane brez glasu, pa če bi mu šla tisočkrat volilna pravica. Treba je torej na vsak način, da store sodrugi sedaj svojo dolžnost.

Paziti je pa tudi treba, da niso vpisani mrličji, Amerikanci, nedoletni, sploh nevolilci.

Kdor potrebuje kakšno pojasnilo, ga dobi pri deželnem tajnistvu.

Zadnje vesti.

Politični položaj.

Dunaj, 25. avgusta. Ministrski predsednik baron Bienerth se vrne na Dunaj 1. ali 2. septembra. Koj na to se snidejo na konferenco ministri, ki so prevzeli akcijo glede sporazuma med Čehi in Nemci. Vlada prične pogajanja z zastopniki Nemecev in Čehov dne 4. septembra. Ministri se bodo posvetovali tudi z različnimi poslanci. Če bodo prve akcije uspele, potem se sklicje plenarna seja vseh onih politikov, s katerimi se vlada pogaja glede sporazuma. Na tej seji se izvoli tudi sporazumni odbor, ki bo imel nalogo, definitivno rešiti vsa preporna vprašanja.

Švedska generalna stavka.

Stokholm, 24. avgusta. (Izvirno poročilo.) Zopet je minil pondeljek in zopet so splavale nade kapitalistov po vodi. Čeprav je skoraj neverjetno, je namreč vendar res, da je mnogo podjetnikov pričakovalo, da se oglasi v pondeljek veliko število stavkarjev za delo. Tri tedne so sicer videli, da stoji delavci kakor skale, vendar še niso izpoznali velikanske moralne sile, ki živi v delavcih. Tako razširjajo dannadan svoje lažnjive vesti, ki se praviloma končavajo z besedami: «Generalna stavka se je ponesrečila». In se jih ni sram, ponavljati tri tedne danzadnem trditve, ki mora z vsako ponovitvijo pokazati, da je bila dan prej zlagana. Vseled te dolgotrajnosti pa laž tudi ne doseže več uspehov, ki jih žele lažnjivci. Priznati se mora namreč, da so bili delavci začetkoma osupnjeni; lagalo se je spretno. V Stokholmu se je venomer trdilo, da so začeli delati nekje na deželi, enkrat v Malmö, enkrat v Helsingforsu. Zunaj so pa govorili zopet narobe, da se dela že povsod v Stokholmu. Ko so pa začeli prihajati odposlanci delavcev iz pokrajine v Stokholm vpraševati, če je res tukaj toliko izdajstva, so se delavcem kmalu odprle oči in spoznali so, da imajo kapitalisti zistem za svoje laži. Zaupniki stavkarškega odbora so prepotovali večkrat vso deželo ter so se prepričali, da je stavka danes še krepkejša nego je bila prve dni. Tovarnarji so pač porabili že vse znane trike; kjer je bilo mogoče, so napravili: v tovarnah ogenj, da se je kadilo, kakor bi se delalo. Toda kmalu so morali opustiti take sleparske igrarije. Sedaj se delavci že posmehujejo vsaki laži. Kapitaliste posebno jezi, da vlada med delavci tako vzoren red, da se jim ne more s policijo in z vojaštvom do živoga. Hujskačem bi bilo danes še najljubše to, da bi se dali delavci provocirati, da bi izgubili svojo hladnokrvnost, da bi nastali kravali in da bi tedaj puške in topovi delavce ugnali v kozji rog. Toda doslej še ni prav nobenega znamenja, da bi se mogla kapitalistom izpolniti ta srčna želja.

Znani narodno-gospodarski strokovnjak, višji sodnijski odvetnik Punkervold, je izkušal preračunati škodo, ki jo povzročuje generalna stavka. Dobil je sledeče številke: Vrednost produkcije je leta 1906 znašala 1382 milijonov kron, torej če se računa 300 delavnih dni na leto, po štiri in pol

miliona na dan. V 14 dneh ima torej industrija 50, v treh tednih 75 milijonov kron izgube v produkciji. — Za prevoz in tovore veljajo te številke: Švedska ima 23.000 prevoznih ladij in letna kosmata cena tovarnega prometa znaša nad 50 milijonov; v treh tednih izgubi trgovinska mornarica okrog 3 milijonov kron. Na državnih železnicah je bilo leta 1906 kosmatega dohodka 60 milijonov, prav toliko tudi na privatnih železnicah; izguba v treh tednih znaša 3 1/2 miliona. Največja nevarnost pa preti švedski industriji, ker so prevzeli že mnogo naročil norveški podjetniki, posebno za papir in za lesne snovi, kar je glavna švedska industrija, ki daje na leto več kakor 100 milijonov prometa. Za vojaške priprave, straže pri tovarnah i. t. d. znaša račun doslej že nad 3 milione.

Spanija in Maroko.

Madrid, 25. avgusta. Iz Barcelone se javlja, da se nadaljuje zapiranje in izganjanje «začetnikov» in «sokrivcev» zadnjih dogodkov. Policija je zaprla mnogo republikanskih klubov in neduhovniških šol (!) V zaporih je več kakor 1000 ljudi.

Melilla, 25. avgusta. Med Kabili in španskimi oddelki je bilo nekoliko manjših spopadov. Kabili posebno radi napadajo transporte z živežem. Radi tega dobivajo taki transporti tudi artiljerijo.

Pariz, 25. avgusta. Poroča se, da je bil zadnji napad na španski prevoz predvčeranjem posebno močan. Transport so spremljale štiri stotnije, 1 konjeniška eskadrona in dve gorski bateriji. Kabili so ga napadli v gorah pri Sidimusi z 20 krajev naenkrat in Španci so imeli silen trud preden so jih pregnali.

Nemiri v Albaniji. Carigrad, 25. avgusta. Dne 23. t. m. so se Arnavti spopadli z vojaštvom. Nastopiti je moralo topništvo. Iz Skoplja in Kumanova so odkorakali 3 bataljoni in 3 oddelki s strojnimi puskami v Veresoviči.

Carigrad, 25. avgusta. Ker so se vpeljale neke nove takse, so mohamedanci v Skadru vznemirjeni. Bazar je zaprt, prodajalci mesa stavkajo.

Potres. Chiombino, 25. avgusta. Danes zjutraj ob 1. uri 25 minut smo tu čutili dokaj močan potresni sunek, ki se je čez pet minut ponovil. Prebivalstvo je bežalo prestrašeno na ulico in je tu vztrajalo do jutra.

Buenconvento, 25. avgusta. Danes ponoči je bil tu dokaj močan potres. Škoda, ki jo je povzročil, je precej velika. Več oseb je bilo ranjenih, ena pa ubita.

Pulj, 25. avgusta. Danes ponoči so tu čutili dokaj močan potresni sunek. Aparati so pokazali, da je bilo ognjišče potresa v daljavi 450 kilometrov.

Proti svobodni šoli. Milano, 25. avgusta. Vatikanski dopisnik «Perseveranze» javlja, da je na ukaz papeža Pija dunajski nuncij interveniral pri avstrijski vladi radi zatvoritve zavodov «Svobodne šole». Ta intervencija je imela popoln uspeh, kar je v Vatikanu vzbudilo veliko zadovoljnost in za-doščenje.

Rusija. Petrograd, 25. avgusta. Ministrski predsednik Stolypin je dal zapreti pokojninski zavod pisateljev in častnikarjev, ki je imel svoje podružnice v Moskvi, Rigi, Harkovu, Kijevu in v Kazani. Društvo je štel 2000 članov. Vlada upravičuje svojo odredbo s tem, da je društvo podpiralo tudi osebe, ki so bile politično kompromitirane.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo naročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla naročnina koncem meseca avgusta, da jo zopet obnovijo.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Aystro-Ogrske dežele:

za celo leto	K 14.—
za pol leta	„ 7.—
za četrť leta	„ 3.50
na mesec	„ 1.20

Za Nemčijo:

za pol leta	K 7.90
za četrť leta	„ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta	K 9.50
za četrť leta	„ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj priporočajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavarinah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Iz stranke.

o Goriška konferenca. Vsem organizacijam in zaupnikom se naznanja, da bo izredna konferenca v nedeljo, 29. t. m. zborovala v «Delavskem Demu», Via Teatro 20, I. nadstropje. Začetek je ob 9. dopoldne. Organizacije se opozarjajo še enkrat na važnost te konference ter se vabijo, da se je zanesljivo udeležijo. Odposlanci se pa opozarjajo, da se začne zborovanje točno ob 9. dopoldne, pa se radi tega prosijo, naj pridejo pravočasno, da se konferenca ne moti s prepozanim prihajanjem.

Shodi.

Sv. Lucija. Dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer se je vršil železničarski shod na postaji pri sv. Luciji v gostilni pri Kobalu. Shod je bil dobro obiskan in živahen ter je trajal čez polnoč. Poročala sta sodruga Kopač iz Trsta in dr. Ferfolja iz Tolmina, prvi o strokovno-političnem gibanju železničarjev, drugi o bližajočih se volitvah v goriški deželni zbor. Shod je v moralnem oziru zelo dobro vspel ter je tudi pri omahljivih sodrugih utrdil prepričanje, da je le v mednarodni solidarnosti delavstva iskati končne rešitve delavskega vprašanja. Politična lokalna organizacija je izvolila 2 zastopnika na zbor strankinih zaupnikov, ki bodo dne 29. t. m. v Gorici sklepali o kandidatih za državni zbor goriški.

Soyodnje. V nedeljo je bil pri nas napovedani javni shod, kateremu je predsedoval sodrug Avgust Devetak, poročal pa je sodrug Josip Petejan. Govornik je obsirno pojasnil vzroke sedanje druginje in je razložil finančni načrt vlade, ki hoče ljudstvu naložiti nove indirektno davke. Nadalje je orisal protiljudsko delovanje meščanskih strank v državnem zboru ter je ostro ožigosal klerikalno-agrarne obstrukcije. Potem je podvrjel kritiki goriški deželnozborni volilni red, ki daje množici 140.000 prebivalcev prav tako tri zastopnike, kakor 200 veleposestnikom. Tedaj je razložil, zakaj zahteva socialna demokracija splošno in enako volilno pravico za deželni zbor in za občine. Ves govor so zborovalci spremljali z burnim odobravanjem.

Poslano.

Uljudno pozivljam g. Gregorina (P), da blagovoli naznaniti svoj naslov, da mu dam priložnost svoje informacije, pedane tukajšnji sl. bolniški blagajni, tudi dokazati.

Ljubljana, 21. avgusta 1909. **Ivan Vrečko.**

BLUZE

v težki svili, volni in drugim modnim blagu, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otročje oblekce, krstno opravo, prepasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finejše otročje kapice, klobučke, plaščke, pariške modroce, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Krištofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52-45

Pozor!

Pozor!

Toplo se priporoča kavarna

„ILIRIJA“

Ljubljana 31-14

Kolodvorske ulice (3 minute od južnega kolodvora)

!!! Odprta vsak dan celo noč. Posebna soba na razpolago. !!!

Kavarna 'Unione' v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Za veselice

in druge prireditve korijandoli, šaljive predmete za bazar, lampione, za šaljivo pošto izredno cene in lepe razglednice, serpentine i. t. d. priporoča

Ivan Vrečko 52-14

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Trgovina s papirjem.

Josipina Herrisch

Ljubljana, Židovske ulice 7

priporoča svojo bogato zalogo moških, ženskih in otročjih čevljev, gamaše itd. najnovjše oblike, zelo trpežne in elegantne fazone.

Zunanja naročila točno. 14-21

Katinka Widmayer

trgovina pri 'Solncu' za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo 45-29

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluze, oblekce, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezenje umetnih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovjše mode. Krasne 'peče' vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: Celuloid-ovratniki, prsa in manšete.

Nizke cene

35 letni velik uspeh!

Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mnogo-
krat odlikovano

želodčno tinkturo
lekarna Plocollja

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri 52-41

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Singerjeve ulice 1.

Klobuke, cilindre
in čepice v najnovjših fagonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo štev. 2. 52-33

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatnine, zapriseženi
modnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajoče se velikonočne in binkošne praznike, naj nihče ne zamudi te prilike, ker bodem prodajal po znatno nizkih cenah. Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošljam zastonj in poštne prostol 52-41

Telefon št. 177

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

zagrebško in
: češko pivo :

Dolniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani
Telefon št. 168.

izborna pivo v sodcih in steklenicah.
ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.